

גר קטן שמל שלא בפני בית דין, אם צריך להטיף דם בפני בית דין.

בגר קטן שמל שלא בפני ב"ד אם צריך להטיף דם ברית בפני ב"ד י"ז כסלו תש"א. מע"כ גיסי אהובי הרב הגאון מהר"ר נחמ"ה הכהן שליט"א אב"ד בטאלידא שלו וברכה.

בדבר גר קטן שמל שלא בפני ב"ד אם צריך להטיף דם ברית בפני ב"ד למאי דחידש הדגמ"ר /יו"ד/ ס' רס"ח סעי' ג' דבקטן שלא שייך בו קבלת מצות אף לכו"ע צריך ב"ד בטבילתו וא"כ אולי ה"ה למילתו וכדמשמע קצת מראש דבריו שהזכיר גם מילה עיי"ש.

הנה בגדול להרי"ף ורמב"ם שאף בדיעבד צריך לפני ב"ד משמע פשוט לשון הרמב"ם בפ"ג מא"ב ה"ו דרק הטבילה צריך להיות בפני שלשה ולא המילה. וכן משמע לשון הרי"ף בשבת ס"פ ר"א דמילה דרק כד מטבלינן ליה הזכיר שצריך בהדי תלתא ולא כתב גם לעיל מזה גבי מילה שצריך בפני שלשה. אך בטור איתא שגם המילה צריך להיות בפני שלשה ולהרי"ף אף בדיעבד מעכב והסכים לו הב"י וכן כתב בש"ע /יו"ד/ סעי' ג' להרי"ף והרמב"ם. אבל הב"ח כתב דלרי"ף ורמב"ם וסמ"ג א"צ שתהיה המילה בפני שלשה וכן מסיק לדינא. ודברי הטור וב"י ודאי תמוהין מנא להו זה. ולולי דמסתפינא היה נלע"ד דאירי הטור דהמילה היתה אחר הטבילה ויסבור דג"כ מועיל כדסובר הרמב"ן ולכן כיון דבהמילה הוא גומר ובה נכנס לגרות צריך שתהיה לפני ב"ד דהא זהו טעם הטבילה שצריכה בפני שלשה כדאיתא בב"ח משום שבה נכנס לגרות וכיון שמל באחרונה הוי איפכא דהטבילה לא תצטרך שלשה והמילה תצטרך ורק לכתחלה מצריך הטור שתרוייהו יהיו בפני שלשה ומהאי טעמא מכיון דלפעמים צריך שלשה להמילה ולפעמים להטבילה לכן צריך לכתחלה שיהיו שלשה לתרוייהו למילה ולטבילה ובדיעבד תליא מה נעשה באחרונה דאיתה צריכה להשלשה גם לעכב בין אם היא מילה בין אם היא טבילה. ויהיה מדויק לשון הטור דבכל הסימן הזכיר מילה קודם טבילה ובהא דלרי"ף מעכב בדיעבד שלא בפני ב"ד כתב אפילו בדיעבד שטבל או מל בפני שנים מעכב וכן איתא הלשון בש"ע משום דכוונתו דוקא בדבר שהיה אחרון בין הטבילה בין המילה מעכב שלא בפני ב"ד וכיון שלכתחלה אף לרמב"ן הטבילה היא אחר המילה כדאיתא בבאור הגר"א סק"ה שכתב דלכתחלה ודאי בעינן מילה תחלה כמו שאמר שם עד שימול ויטבול וכן שם מ"ז נתרפא מטבילין עיי"ש לכן כתבו לענין עכוב השלשה שהוא באחרונה טבל תחלה שזהו ברוב הפעמים שעושין לכתחלה ואח"כ נקטו או מל פ"א או שאירע שעשו כהדיעבד שמל באחרונה בפני שנים מעכב. ויהיה ניחא טעם הב"י שכתב דלמד מטבילה דלא גרעה מינה שלכאורה לענין בדיעבד הא מסתבר שודאי גרעה מחמת דבטבילה נכנס לגרות כדכתב הב"ח אבל אם איירי כשהמילה היתה אחרונה ניחא טעמו שלא גרעה מטבילה שצריכה ב"ד מטעם שהיא אחרונה. אבל כשהיא ראשונה בזה גם להטור וש"ע לא מעכב שלשה אף לרי"ף ורמב"ם. ולכן לדינא יותר נוטה כהב"ח שאין מעכב שלשה במילה בדיעבד. אבל יותר מספק ודאי לא הוי אף אליבא דרי"ף ורמב"ם אף אם נפרש לשון הטור והש"ע שלא כדבארתי מצד שיטת הב"ח שמסתבר כותיה. ובגדול אינו נוגע לדינא לרוב הפוסקים שהיא גם הכרעת המחבר שבדיעבד א"צ שלשה אלא בקבלת מצות. אבל נוגע זה לענין קטן לחדוש הדגמ"ר, דלהב"ח שיותר נוטה כדבריו לא יצטרך שלשה במילה בדיעבד כיון שהיא היתה ראשונה ולכה"פ יותר מספק לא הוי.

אך כ"ז מדין ב"ד לגרות שזה מחדש הדגמ"ר. אבל הב"ד שצריך לגרות קטן שא"ר הונא בכתובות דף י"א גר קטן מטבילין אותו ע"ד ב"ד שהוא כדי שיזכו לו הגרות ודאי גם המילה צריך ב"ד לזכות כמו שצריך בטבילה ובלא ב"ד יחשב כנימול שלא לשם גרות שצריך הטפת דם ברית. וזהו מש"כ ברעק"א בשם הר"ש איגר בשם הריטב"א דגם למולו צריך ע"ד ב"ד שהוא מטעם זכין כמפורש בדבריו. אבל לכאורה תמוה מ"ט צריך ב"ד לזכין הא כיון שהוא זכות גם אחד יכול לזכות ככל זכיה שאף אחד זוכה לחברו. ובאמת מפרש"י היה נראה שא"צ ב"ד לזכין אלא מאחר שבהכרח יש שם ב"ד ככל טבילת גר הוו ממילא הן הזוכין עיי"ש בלשוננו. וא"כ במילה אם א"צ ב"ד בגדול גם בקטן לא צריך דאף אחד שימול אותו יוכל לזכות. אבל מהטור וש"ע מוכח שצריך דוקא ב"ד לזכין דהא כתבו בסעי' ז' עכו"ם קטן אם יש לו אב יכול לגייר אותו ואם אין לו אב ובא להתגייר ב"ד מגיירין אותו, ואם הב"ד שצריך בקטן הוא ג"כ רק מדין גרות א"כ במה מחלקין בין יש לו אב שהאב מגייר ובין אין לו אב שב"ד מגיירין הא מדין גרות שוין ודאי שבתרוייהו צריך ב"ד. אלא ודאי משמע שסברי דבקטן, לבד מצד דין גרות צריך גם מדין זכין שיהיו ב"ד. והטעם אולי הוא משום שלא בכל ענין הוא זכות ולכן רק שלשה שהן ב"ד יכולין להכריע שהוא זכות עבורו באופן שהוא נמצא. וגם אולי במאי

דעבדי תלתא יותר ניחא ליה ממאי דעביד רק אחד עכ"פ איך שנימא סברי דצריך גם ב"ד לדין זכין. וזה שייך להצריך גם במילה. אבל א"כ נלע"ד פשוט שהוא דוקא באין לו אב אבל ביש לו אב שמפורש בטור וש"ע שיכול לגייר אותו וא"צ לב"ד לדין זכין משום דזכות ברור הוא לו דניחא לו במאי דעביד אביו גם להטור וש"ע לא יצטרך ב"ד למילה אלא מדין גרות ולכן למה שכתבתי לעיל שיותר נוטה כהב"ח לא יצטרך ב"ד ולכה"פ יותר מספק לא הוי.

והנה אף באביו ישראל אף שלא נחשב אביו לענין יחוס מ"מ לענין זה דניחא לו במאי דעביד אביו ודאי הוא אביו ולכן אם אביו צוה למולו למצוה א"צ ב"ד אלא מדין גרות שהוא רק ספק. ואף אם מל אותו מחמת שטעה שהוא ישראל וחייב במילה נמי נחשב מילה לגרות כדמצינו ביבמות דף מ"ה ואיפסק בש"ע /יו"ד רס"ח/ סעי' ג' שמועיל טבילותה לנדתה וטבילתו לקריו אף שלא נתכוין לגרות דהא טעה שכבר הוא גר וכ"כ במילה דמ"ש. ולכן כיון שמה שצריך להטיף דם ברית בנתגייר כשהוא מהול הוא רק מספק דר"ח פסק דא"צ להטיף ומה"ט כתב הרא"ש ביבמות דאין מברכין וכן כתב הר"ן בשבת דף קל"ג גם בטעם הרמב"ם שכתב שאין מברכין שהוא מחמת שמספקא ליה וכן איתא בבאורי הגר"א /יו"ד/ סימן רס"ח סק"ג. ואף שאני בחדושי כתבתי בדעת הרמב"ם שסובר בודאי דצריך הטפה ותירצתי בדרך אחר הא דאין מברכין מ"מ לדינא הוא רק ספק מצד סברת הר"ח וכדסברי הרא"ש והר"ן והגר"א. ונמצא שיש כאן הרבה ספקות שלהב"ח א"צ ב"ד במילה ואף להטור והב"י אולי כוונתם הוא כדבארתי שרק בשהמילה היא באחרונה בעי ב"ד ולא כשהיא ראשונה. ואף אם נימא שאף אם היא ראשונה מצרכי ב"ד הא אפשר שהלכה כר"ח שא"צ כלל הטפת דם ברית בנתגייר מהול. ובפרט שיותר נוטה כהב"ח וכדבארתי להטור וב"י לכן יש מקום לסמוך שלא יצטרך הטפת דם ברית. אך אם אפשר טוב לעשות הטפת דם ברית בפני ב"ד ודי בטפה אחת.

ומה שכתב כתר"ה שנכרי אין לו דין קטן אם הוא בן דעת אינו ברור הדבר. וגם הכא שנעשה כזה ישראל וזה עושה שזכין עבורו לתוס' כתובות /דף י"א/ שם ודאי לא עדיף מישראל דאחר הגרות הא ודאי יהיה בדין קטן עד שיביא ב"ש אחר שיהיה בן י"ג שנה כישאל. וגם בן ז' שנים עדין אינו בן דעת. אך נכון הדבר כשיגדיל להטבילו עוד הפעם לגרות בפני ב"ד משום שלא ברור הדבר במדינה זו שהוא זכות כיון שבעוה"ר קרוב שח"ו לא ישמור שבת וכדומה עוד איסורים. אך אפשר שמ"מ הוא זכות שאף רשעי ישראל עדיפי מעכו"ם וגם הוא זכות מחמת דניחא ליה במאי דעביד אביו ובפרט אחרי שגם אמו נתגיירה שבאופן זה הוא יותר זכות ועיין בחת"ס סי' רנ"ג שסובר שבזה לא יוכל למחות כשיגדיל והובא בפ"ת סק"ח לכן יותר קרוב שהוא זכות אבל לצאת מידי ספק לגמרי יהיה טוב לזכור להטבילו כשיגדיל.

ובדבר גרות האם ודאי צריכה לקבל מצות בפני שלשה ולהזכיר לה שבת ונדה ואיסור מאכלות אסורות ולהטבילה בפני השלשה. וטוב להודיע להב"ד שיהיו בעת הטבילה שהיא מעוברת להוציא מספקו של הדגמ"ר בסעי' ו'.

ובדבר הקידושין וחופה מכיון שהיא מעוברת ממנו מסתבר שא"צ להמתין ג' חדשים להדגמ"ר דמעוברת עוד עדיפה מזקנה והכא כיון שהחזיקה כאשתו לא גרע מגר שנתגייר ואשתו עמו שג"כ לא משכחת כיוצא בזה בישראל שזהו טעם הדגמ"ר בסי' רס"ט סעי' ט' עיי"ש. גיסו ידידו, משה פיינשטיין